

1. Wejście w życie art. 1148 § 3 k.p.c. w nowym brzmieniu nie wykluczyło zatem w ogóle dopuszczalności kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia, lecz przesądziło tylko o niemożliwości dalszego opierania dopuszczalności kasacji w postępowaniu o uznanie i postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia na art. 392 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Podstawą dopuszczalności kasacji w tych postępowaniach stał się odtąd art. 1148 § 3 k.p.c.; co do postępowania o uznanie – podstawą wyraźną, a co do postępowania o stwierdzenie wykonalności – podstawą stosowaną w drodze analogii.

2. [W] postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia sądowego, a także wydanego za granicą orzeczenia sądu polubownego, kasacja (...) jest dopuszczalna na podstawie stosowanego w drodze analogii art. 1148 § 3 k.p.c. Zaskarżeniu tym środkiem odwoławczym podlega postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia sądowego oraz postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie stwierdzenia wykonalności wydanego za granicą orzeczenia sądu polubownego.

Postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 20 lutego 2003 r.

I CZ 10/03

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku G. G. Ltd. w H. – Bermudy przy uczestnictwie A. Spółka z o.o. o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą i nadanie klauzuli wykonalności, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20

lutego 2003 r., zażalenia uczestnika postępowania na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 2 września 2002 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił kasację uczestnika od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 3 czerwca 2002 r. oddalającego jego zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego stwierdzające wykonalność na terytorium Polski bliżej określonego orzeczenia sądu polubownego wydanego w dniu 5 października 1998 r. w Londynie. W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego regulujące stwierdzenie wykonalności zagranicznych orzeczeń sądowych, stosujące się też odpowiednio do orzeczeń sądów polubownych wydanych za granicą (art. 1150 § 2), nie przewidują środka odwoławczego w postaci kasacji, a stosowanie w tym zakresie na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. przepisów o kasacji w procesie jest niedopuszczalne.

W zażaleniu uczestnik powołując się na odmienne poglądy wyrażone w piśmiennictwie i orzecznictwie zakwestionował zasadność odrzucenia wniesionej przez niego kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W literaturze przedmiotu reprezentowany jest pogląd, zgodnie z którym dopuszczalność środków zaskarżenia jest regulowana (z wyjątkami dotyczącymi zażalenia) w każdym postępowaniu w sposób szczególny, co oznacza, że nie mają zastosowania w tym zakresie przepisy odsyłające zawarte w art. 13 § 2 k.p.c., art. 68 pr. upadł. i art. 7 pr. układ.

W odniesieniu do kasacji, orzecznictwo Sądu Najwyższego podziela to stanowisko wobec postępowań, których dotyczą specjalne przepisy regulujące zaskarżalność tym środkiem odwoławczym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się w szczególności, że o dopuszczalności zaskarżenia orzeczenia kasacją w postępowaniu egzekucyjnym rozstrzygają wyłącznie przepisy art. 775¹ k.p.c., w postępowaniu upadłościowym – art. 17 ust. 3 oraz art. 193 pr. upadł., a w postępowaniu układowym – art. 24 ust. 3 i 4 oraz art. 66 pr. układ. (por. np. postanowienie z 27 sierpnia 1996 r., I PKN 5/96, OSNAP 1997/5, poz. 22;

postanowienie z 7 stycznia 1997 r., I CKN 13/96, OSNC 1997/5, poz. 54; postanowienie z 25 lutego 1999 r., II CZ 178/98 - nie publ.; postanowienie z 31 maja 2000 r., I CKN 714/98, OSNC 2000/12, poz. 226; postanowienie z 29 listopada 2000 r., III CKN 1226/00, OSNC 2001, nr 6, poz. 90; postanowienie z 12 czerwca 2001 r., II CKN 1423/00, „Prawo Bankowe” 2001, nr 10, s. 21; postanowienie z 18 kwietnia 2002, II CZ 24/02, „Prawo Bankowe” 2002, nr 7-8, s. 21).

Inaczej jest, jeżeli chodzi o postępowania, co do których nie ustanowiono specjalnych przepisów regulujących dopuszczalność zaskarżenia kasacją. Postępowaniami, w odniesieniu do których, po wprowadzeniu z dniem 1 lipca 1996 r. kasacji, nie obowiązywały specjalne przepisy normujące dopuszczalność tego środka odwoławczego, były w szczególności postępowanie o uznanie zagranicznego orzeczenia i postępowanie o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego co do obu tych postępowań utworzył sobie drogę, aprobowany przez część piśmiennictwa, pogląd o dopuszczalności w tych postępowaniach kasacji na zasadach przewidzianych w odpowiednio stosowanym do nich na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. przepisie art. 392 k.p.c. (tak w szczególności postanowienie z 29 października 1997 r., III CZP 50/97, OSP 1998/7-8, poz. 141; postanowienie z 18 września 1998 r., III CKN 309/98, OSNC 1999/3, poz. 54; postanowienie z 24 września 1998 r., III CKN 775/98, nie publ.; postanowienie z 24 września 1998 r., III CKN 628/98, nie publ.; postanowienie z 9 lutego 1999 r., I CKN 887/98, OSNC 1999/10, poz. 172; postanowienie z 15 marca 2000 r., II CKN 552/00, OSNC 2000/10, poz. 182; postanowienie z 12 września 2000 r., III CKN 1139/00, LEX nr 51868 – co do postępowania o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia, oraz postanowienie z 15 stycznia 1997 r., III CKN 32/96, nie publ.; postanowienie z 10 lutego 1997 r., I CKN 66/96, nie publ.; postanowienie z 16 maja 1997 r., I CKU 56/97, nie publ.; post. SN z 7 maja 1999 r., II CKN 211/98, OSNC 1999/11, poz. 199 – co do postępowania o uznanie zagranicznego orzeczenia). Należy podkreślić, że także ci przedstawiciele nauki prawa, którzy uznają przepis art. 13 § 2 k.p.c. za nie mający co do zasady zastosowania przy rozstrzyganiu o dopuszczalności środków zaskarżenia, wyrazili przekonanie o potrzebie przyznania kasacji w sprawach o uznanie zagranicznego orzeczenia, i zgodnie z bronionym przez siebie poglądem, wystąpili z postulatem możliwie rychłego ustanowienia przepisów szczególnych dopuszczających w tych sprawach kasację.

Realizacja tego postulatu w dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. (Dz. U. nr 48, poz. 554) nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego przez nadanie art. 1148 § 3 k.p.c.

brzmienia, zgodnie z którym, od postanowienia sądu apelacyjnego w przedmiocie uznania przysługuje kasacja, zrodziła pytania o znaczenie nowego brzmienia tego przepisu dla kwestii dopuszczalności kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia.

Czy z przepisu tego, wobec braku podobnej zmiany art. 1151 § 2 k.p.c. odnoszącego się do wykonalności zagranicznego orzeczenia, wynika *a contrario* niedopuszczalność kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia; a zatem czy po wejściu w życie art. 1148 § 3 k.p.c. w nowym brzmieniu należy odejść od dotychczasowej linii orzecznictwa i sprzeciwić się dopuszczalności kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia.

Czy też art. 1148 § 3 k.p.c. w nowym brzmieniu nie uzasadnia takiego wniosku i dotychczasowy kierunek wykładni przyjętej w orzecznictwie, akceptującej dopuszczalność kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia na podobnych zasadach, jak w postępowaniu o uznanie zagranicznego orzeczenia, powinien być kontynuowany.

Kwestia ta była już przedmiotem rozstrzygnięcia w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZ 4/01, OSNC 2001, nr 12, poz. 184. Sąd Najwyższy w obecnym składzie w pełni podziela wyrażony tam pogląd o zasadności drugiego z przedstawionych stanowisk (tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2003 r., I CZ 182/02 – nie publ.), tj. dopuszczającego kasację w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia na podobnych zasadach, jak w postępowaniu o uznanie zagranicznego orzeczenia.

Za stanowiskiem tym przemawiają następujące argumenty.

Jakkolwiek w okresie poprzedzającym wspomnianą nowelizację kodeksu postępowania cywilnego padały wypowiedzi postulujące ustanowienie przepisu przewidującego kasację w postępowaniu o uznanie zagranicznego orzeczenia nie połączone z wnioskiem o ustanowienie analogicznego przepisu co do postępowania o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia, to jednak wypowiedzi te nie wskazywały żadnych okoliczności uzasadniających odmienne rozstrzygnięcie kwestii dopuszczalności kasacji w tych postępowaniach.

Postępowanie o uznanie zagranicznego orzeczenia i postępowanie o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia, mimo iż są w ujęciu kodeksu postępowania cywilnego odrębnymi postępowaniami, wykazują daleko idące podobieństwo. Przede wszystkim są one szczególnego rodzaju postępowaniami rozpoznawczymi, w których przesłanki warunkujące uwzględnienie wniosku są w zasadzie zbieżne (zob. art. 1146 i 1150 k.p.c.). Tożsame są też w istocie skutki prawomocnego postanowienia o uznaniu zagranicznego orzeczenia i prawomocnego postanowienia stwierdzającego wykonalność zagranicznego orzeczenia. Jedno i drugie stwarza nowy stan prawny: bezskuteczne dotąd w Polsce orzeczenie zagraniczne będące przedmiotem uznania lub stwierdzenia wykonalności staje się skuteczne w szerokim tego słowa znaczeniu na równi z orzeczeniami krajowymi. A jeżeli już próbować różnicować wagę prawomocnego uznania i prawomocnego stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia, to za akt bardziej doniosły należy uznać stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia. Dalej bowiem idącym ustępstwem w sferze suwerenności państwowej jest dopuszczenie do wykonywania przez organy krajowe obcego orzeczenia niż respektowanie przez te organy prawokształtujących lub ustalających skutków takiego orzeczenia (por. powoływane wyżej post. SN z 9 lutego 1999 r., I CKN 887/98). Z tego punktu widzenia potrzeba kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia jest więc nawet większa niż w postępowaniu o uznanie zagranicznego orzeczenia. To daleko idące wzajemne podobieństwo postępowania o uznanie i postępowania o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia powinno zatem skłaniać do rozstrzygnięcia kwestii dopuszczalności kasacji w obu tych postępowaniach w sposób możliwie jednolity. W konsekwencji, powyższe spostrzeżenia przemawiają nie za rozumowaniem *a contrario* na podstawie art. 1148 § 3 k.p.c., lecz za analogicznym stosowaniem tego przepisu do postępowania o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia.

Z zestawienia w art. 1148 § 3 k.p.c. kasacji z apelacją, będącą środkiem odwoławczym od orzeczeń co do istoty, wynika, że przepis ten dopuszcza kasację od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego apelację lub zmieniającego zaskarżone postanowienie wskutek uwzględnienia apelacji, tj. jedynie od orzeczeń co do istoty, kończących postępowanie w sprawie. Inaczej więc niż wynikałoby to z odpowiedniego stosowania art. 392 k.p.c., nie jest w świetle nowego brzmienia art. 1148 § 3 k.p.c. dopuszczalna kasacja od postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia wniosku o uznanie lub w przedmiocie umorzenia postępowania, tj. od postanowień o charakterze proceduralnym. Podobnie, w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności

zagranicznego orzeczenia, należy uznać za dopuszczalną, na podstawie stosowanego w drodze analogii art. 1148 § 3 k.p.c., kasację od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie w przedmiocie wykonalności (w art. 1151 § 2 k.p.c. mówiącym o zażaleniu „na postanowienie o wykonalności” chodzi w istocie – jak przyjmuje się w orzecznictwie - o zażalenie na postanowienie w przedmiocie /co do/ wykonalności) lub zmieniającego zaskarżone postanowienie w przedmiocie wykonalności wskutek uwzględnienia zażalenia, tj. od orzeczeń co do istoty, kończących postępowanie w sprawie.

Wejście w życie art. 1148 § 3 k.p.c. w nowym brzmieniu nie wykluczyło zatem w ogóle dopuszczalności kasacji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia, lecz przesądziło tylko o niemożliwości dalszego opierania dopuszczalności kasacji w postępowaniu o uznanie i postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia na art. 392 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Podstawą dopuszczalności kasacji w tych postępowaniach stał się odtąd art. 1148 § 3 k.p.c.; co do postępowania o uznanie – podstawą wyraźną, a co do postępowania o stwierdzenie wykonalności – podstawą stosowaną w drodze analogii.

Należy zaznaczyć, że powyższy pogląd harmonizuje z zasadami, na jakich Polska przystąpiła do Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz. U. z 2000 r., nr 10, poz. 132). W oświadczeniu rządowym z dnia 31 grudnia 1999 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz. U. z 2000 r., nr 10, poz. 133) wskazano na podstawie art. 63 tej konwencji, w związku z jej art. 37, że w Polsce od orzeczenia wydanego w następstwie wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia zezwalającego na wykonanie „dopuszczalna jest tylko kasacja”. Byłoby sytuacją paradoksalną, gdyby przy dopuszczeniu kasacji w zakresie zastosowania Konwencji, tj. w sprawach powiązanych z państwami mającymi do siebie duże wzajemne zaufanie, jednocześnie istniała niedopuszczalność kasacji w zakresie zastosowania kodeksu postępowania cywilnego, tj. w sprawach, w odniesieniu do których między Polską a państwem pochodzenia zagranicznego orzeczenia zaufania takiego może nie być.

Ten ostatni argument nie traci na znaczeniu także w sprawach o stwierdzenie wykonalności zagranicznych orzeczeń arbitrażowych na podstawie Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 10

czerwca 1958 r. (Dz. U. z 1962 r., nr 9, poz. 41), ponieważ konwencja ta ma charakter uniwersalny (obecnie łączy 126 państw).

Podsumowując, w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia sądowego, a także wydanego za granicą orzeczenia sądu polubownego, kasacja – inaczej niż przyjął Sąd Apelacyjny w zaskarżonym postanowieniu – jest dopuszczalna na podstawie stosowanego w drodze analogii art. 1148 § 3 k.p.c. Zaskarżeniu tym środkiem odwoławczym podlega postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia sądowego oraz postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie stwierdzenia wykonalności wydanego za granicą orzeczenia sądu polubownego.

Z przedstawionych przyczyn orzeczono jak w sentencji (art. 386 § 4 w związku z art. 393¹⁹ k.p.c.).

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego